

Metody výuky

Žánry komunikačních situací ve výuce

- Výklad
- Drilování
- Recitace
- Diskuse
- Dialog

Dramatická výchova

- Učení s využitím postupů divadla a dramatu
- Hraní rolí
- Incenace scének
- Fáze reflexe

Valenta, Josef. *Metody a techniky dramatické výchovy*. Praha: Grada, 2008.

Zápis do sešitu

- Studenti jsou zticha
- Učitel má kontrolu
- Žáci mají jistotu
- Utřídění myšlenek, opakování
- Časově náročné

Metoda I.N.S.E.R.T.

(Interaktivní poznámkový systém pro efektivní čtení a psaní)

- Známa myšlenka: odškrtneme (fajfka)
- Nový poznatek: znaménko „+“
- Myšlenka, se kterou nesouhlasím: znaménko „-“
- Pojem, o kterém se chci dozvědět více: znaménko „?“

Práce s obrazovým materiálem

- Návodné body dopředu
- Opakované sledování
- Krátké ukázky
- Ne celé filmy
- Pozor na spolehlivost techniky

Práce s počítačem

- E-learning (ELF)
- Digitální propast?
- Zábava x Deprivace
- Motivační faktor
- Časová náročnost

Hromadná a frontální výuka

Obsahuje tyto části:

1. Úvodní část (organizační zahájení hodiny, zápis do třídní knihy, cíl, motivace)
2. Opakování dříve probraného učiva
3. Výklad nového učiva
4. Opakování a procvičování probraného učiva, aplikace
5. Shrnutí a utřídění nových poznatků
6. Zadání a vysvětlení domácích úkolů

Výukový dialog

- 1.
2. Opakování dříve probraného učiva
3. Výklad nového učiva
4. Opakování a procvičování probraného učiva, aplikace
5. Shrnutí a utřídění nových poznatků
- 6.

Co to je dialogičnost?

- Vyučování interaktivní: střídají se repliky různých mluvčích
- Vyučování dialogické: scénář hodiny je otevřený myšlenkám a nápadům přicházejícím od žáků

Dialogické vyučování

Definice: Prostřednictvím komunikace a práce s jazykem stimuluje aktivitu žáků, podněcuje jejich myšlení a prohlubuje jejich porozumění (Alexander, 2006)

- Dominují vyšší kognitivní procesy.
- Žáci jsou angažováni.
- Scénář hodiny je otevřený.

Formy dialogického vyučování

Tematická diskuse: vzájemná reaktivita
nejméně tří účastníků; vztah
k probíranému tématu; autentické otázky
učitele.

Produktivní dialog: otázky vyšší kognitivní
náročnosti; lešení; rozvinutá evaluace;
otázky učitele vycházejí z odpovědí žáků.

Tematická diskuse

U: takže Honzík dává přednost tady té teorii vědecké, co dál (*rozhlíží se po třídě*) ...

U: ... co třeba ty, Jardo?

Ž Jarda: Hmm, tak asi taky té vědecké...

U: Vědecké teorii, nebo od všeho trošku, nebo jak? (*dívá se na žáka*)

Ž Jarda: Ne, vědecké teorii...

U: Určitě.

Ž Jarda: Protože kdyby byl Bůh, tak někomu vyrve žebro a to pak bude bolet.

U: (*smích*) Dobře, takže to je tvůj názor. Co třeba ty, Katy? (*dívá se na Katku*)

Ž Katka: Asi taky té vědecké.

Tematická diskuse

- Autentické otázky učitele
- Častěji bleskové diskuse
- Hlavní obtíž zaznamenaných diskusních situací: nedostatečný důraz na racionální argumentaci.

Produktivní dialog

U: ... zkusíme vytvořit pro ty děti, jak jsme si řekli. Bude to trošku ten text rozsáhlejší. Z jakého důvodu bude muset být rozsáhlejší?

Ž Michal: Aby to pochopily.

Ž Katka: Protože každý ten termín budeme muset popisovat jinými slovy.

U: Tak, ano, budeme muset vysvětlit, vysvětlit některé termíny. Takže když si řekneme, když si necháme osnovu, osnova. (*píše na tabuli „Osnova“*) Tak, první. Co bude muset být první bod?

Ž Filip: Začátek.

U: Začali bychom to, tak spousta z vás už to řekla.
(*ukazuje do třídy*)

Ž Petr: Sluneční soustava.

Produktivní dialog

- Častěji se vyskytuje v situacích, kdy učitelé opouštějí učebnice a vytvářejí vlastní zadání.
- Hlavní obtíž představuje sémantický šum a neshoda na významech používaných termínů.

Dialogické vyučování jako náročná disciplína

- Problém kolektivnosti
- Problém reciprocity
- Problém podpůrnosti
- Problém kumulativnosti
- Problém účelnosti

Teoretický koncept dialogického vyučování je natolik idealizovaný, že je v praxi téměř nemožné mu dostat.

Výukový dialog

Typické chyby:

- Pauzy I, II jsou menší, než 3 vteřiny
- Otázky nejsou zaměřeny na vyšší kognitivní procesy
- Jsou vyvoláváni stále ti samí žáci
- Chybí explicitní zpětná vazba
- Nepracuje se s jazykem

Výukový dialog

Pravidla

- Učitel je arbitrem výuky
- Učitel dokáže pomocí poutavého výkladu zaujmout
- Učitel rozhoduje o tom, kdo bude hovořit
- Studenti se ptají, když něčemu nerozumí
- Standard dobrého výkonu

Shrnutí

- Explicitní zadání
- Hladký přechod činností
- Ohraničení činností
- Symboly
- Rutinní jednání

Literatura k metodám

Kasíková, Hana. *Kooperativní učení, kooperativní škola*. Praha: Portál, 1997.

Valenta, Josef (eds.). *Pohledy. Projektová metoda ve škole a za školou*. Praha: Ipos Artama, 1993.

Petty, Geoffrey. *Moderní vyučování*. Praha: Portál, 2004.

Valenta, Josef. *Učíme (se) komunikovat. Metodika komunikace v rámci osobnostní a sociální výchovy*. Aisis: Kladno, 2005.

Maňák, J., Švec, V. *Výukové metody*. Paido: Brno, 2003.